СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 172. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 27. липня, 1927. VOL. XXXV. No. 172. Jersey City, N. J., Wednesday, July 27. 1927. THREE CENTS

УРЯД МОЖЕ ЗНИЖИТИ ПОДАТОК НА ПІВ МІЛІЯРДА ДОЛЯРІВ

СЕНАТОР ГАРИСОН ВЕДЕ АГІТАЦІЮ ЗА ТАКОЮ ЗНИЖКОЮ.

ВАШИНГТОН, 25. липня. — Сенатор Пет Гарисон, демократ з Місісіпі, один з визначних членів фінансового комітету сенату, видав заяву, що приходи федерального уряду такі великі, що він може обнижити податки на 500 міліонів долярів.

Сенатор заповів, що він буде побиватися на слідуючій сесії о таку знижку. Він каже, що нежонаті люди повинні бути звільнені від податків, як вони не мають 2,000 долярів на рік, а жонаті, як мають не менче як 4,000 долярів річного приходу.

НЮ ЙОРК ПЕРЕД ВЕЛИКИМ СТРАЙКОМ РОБІТНИКІВ ПІДЗЕМНИХ ЗЕЛІЗНИЦЬ.

ПІДПРИЄМСТВА ВЖЕ НАБИРАЮТЬ СТРАЙКОЛОМІВ.

НЮ ЙОРК, 26. липня. — Нині вечером відбудуться збори юнії робітників підземних зелізниць міста Ню Йорку, які мають видати заклик до сих робітників вийти в середу на страйк. Робітники домагаються права належати до такої юнії, до якої їм подобається належати, а підприємства жадають від робітників, щоби вони належали тільки до компанійних юній.

Компанії відкинули всякі заходи до переговорів з робітниками, а коли робітники загрозили страйком, компанії сейчас стали стягати скебів для зломання страйку. Скебів будуть держати у спеціяльно на сю ціль збудованих шопах. Замовлено теж поліційну сторожу для кождого воза підземної зелізниці, щоби охороняти страйколомів.

КОМІТЕТ ДЛЯ СПРАВИ САКА Й ВАНЦЕТТІ ПОКІНЧИВ РОБОТУ.

ВАНЦЕТТІ ЗНОВА ПОЧИНАЄ ГОЛОДІВКУ.

БОСТОН, 25. липня. — Дорадний комітет ґубернатора Фулера для справи Сака й Ванцетті покінчив уже нині своє слідство. Він вислухав нині промови адвокатів обох сторін і предложить завтра свій рапорт ґубернаторови Фулерови.

Ґубернатор Фулер, видно, не думає обмежатися вислідом слідства свого дорадного комітету, бо він веде далі своє власне слідство в сій справі.

Ванцетті знова почав нині голодувати. Як відомо, він почав у перше голодувати зі Саком, але перервав страйк у неділю.

„АМЕРИКАНЦІ ТРАТЯТЬ НЕЗАМІТНО СВОЇ ВОЛЬНОСТИ".

ОРҐАНІЗАЦІЇ ПРИВАТНОЇ ЦЕНЗУРИ НИЩУТЬ ЇХ.

НЮ ЙОРК, 25. липня. — Артур Ґарфілд Гейз, представник орґанізації Юнія Американських Горожанських Свобід, виголосив нині через одну радіову стацію відчит про зникаючі американські горожанські свободи.

Бесідник говорив, що завдяки ріжним приватним орґанізаціям, як Клен, всякого рода нібито патріотичним товариствам, як Американський Леґіон, які не є нічим инчим, як тільки приватно зорґанізованими цензорами, Американці тратять постепенно навіть такі основні свободи, як свободу слова, преси й зборів.

ВИБУХ НА ЛІТАКУ СІМ МИЛЬ НАД ЗЕМЛЕЮ.

ЛЕТУН УСЕЖ ТАКИ ВСПІВ УРАТУВАТИСЯ.

ВАШИНҐТОН, 25. липня. — Підчас лету на небувалій досі висоті 47,000 стіп військовому летунови Карлтонови Чемпіонови занявся літак. Один за другим циліндер його машини вибухав полумю, яка палила руки летуна, а один з вибухів скинув з його лиця ґазову маску, яку він наложив для вдихання оксиґену з хвилею, як віхав у полосу дуже розрідженого воздуха. Як його обвіяв розріджений воздух, він напів стратив притомність, і тільки зібравши всю силу волі, потрафив він скермувати літак у долину. Почався семи-милевий лет у долину, який на превелике чудо скінчився для нього щасливо.

ЖІНКУ ВРАТУВАВ, САМИЙ ПОТОНУВ.

ГЕЙВЕРСТРО, Ню Йорк, 25. липня. — В ставі потонув тут відомий нюйорський пяніст Рекс Тилсон, котрий мав у Ню Йорку музичну консерваторію. Він почув крики о ратунок своєї жени, і кинувся їй на ратунок. Він побачив, що сильна струя води несла жінку на млинську загату. Муж кинувся без надуми в воду, доплив до жени, підплив знею до берега, трутив до берега так, що вона виратувалася, а самий уже не мав сили борикатися зі струєю. Його вхопив вир води та кинув через гату. Коли його витягнули з води, він уже був неживий.

СЛІПА ЛЮДИНА САМА ОБІЗДИЛА ЕВРОПУ.

НЮ ЙОРК, 25. липня. — На кораблі Авранія приїхала сюди нині Американка Аламеда Едемз, сліпа вчителька співу з Клівленду, обїхавши Італію, Францію й Анґлію. Каже вона, що вона вийшла на гору Юнґфрав у Швайцарії, їздила літаком з Парижа в Лондон, сходила до катакомб у Римі, „оглядала" кістяки перших християн, і „бачила" всякі другі цікаві річи в ріжних містах Европи.

ФОРД ЗНОВА ВІДКЛИКАВ.

ДЕТРОЙТ, 24. липня. — Генрі Форд написав Германови Бернштайнови, жидівському ґазетяреви, що його позивав за 200,000 долярів відшкодовання за образу. Форд обіцює в листі справити всюди свою похибку. Рівночасно Форд заплатив кошти, які Бернштайн поніс через свій позов, а позовник відкликав процес.

ПУАНКАРЕ РАДИТЬ НІМЦЯМ ЗЛОЖИТИ ВОЄННУ ВИНУ НА ЦІСАРІВ.

ПАРИЖ, 24. липня. — Підчас своєї промови на одному з побоєвищ французький премієр міністрів Пуанкаре радив Німцям, щоби вони погодилися з Францією, зложивши всю вину за викликаннє війни на монархів Австрії та Німеччини. Він дав до зрозуміння, що він не винить народа Німеччини.

КАТСТРОФА В ДАНЦІҐУ.

Дня 27. червня ц. р. вилетіла в воздух моторівка „Факке", що стояла на якорі в данц. пристані. Причиною катастрофи був вибух бензолю, якого на лодці було 2000 літрів. При цьому згинули дві особи, а чотири тяжко ранені.

„СТО ТИСЯЧ ДЛЯ НАВІЩЕНИХ ПОВЕНЮ Й 40 ТИСЯЧ ЗОЛОТИХ ДЛЯ СЕБЕ".

В червні ц. р. відбувся в Кракові процес бувшого премієра й міністра скарбу Владислава Ґрабского проти редакторів „Пшияцеля Люду" Яна й Тадеуша Стапіньских за обиду чести. Брати Стапіньскі помістили були в свойому часописі статтю п. з. „Сто тисяч золотих для навіщених иовеню й 40 тисяч для себе", в якій закинули Вл. Ґрабскому, що він присвоїв собі 40.000 зол. із державного фонду. Стапіньскі не в силі були доказати документально правдивости своїх закидів, і Ґрабскі виграв процес. „Ілюстровани „Курієр Цодзенни" пише на марґінесі цього процесу: „Трибунал, зложений із професіональних суддів, розглянув справу під кутом стисло усталених параґрафів карного кодексу. Ці параґрафи домагаються доказу правди, переведеного — так сказатиб — документально. Цих доказів обжаловані не принесли... Не хочемо входити в мірковання, як бувби випав процес, колиб він був вівся перед судом присяжних"...

ЯКІ ВИГЛЯДИ НА ВРОЖАЙ В ПОЛЬЩІ?

На загал сподіються, що цього року не буде в Польщі доброго урожаю. Ще на т. зв. східніх кресах, т. є. на західноукраїнських землях буде він хоч середній, але в корінній Польщі стоїть справа дуже погано. Особливо у воєвідствах варшавськім, келецькім, радомськім і люблинськім. Польські ґазети пишуть, що там не буде й половини того збору що торік. Піде американська позичка (якщо й буде) на хліб насущний.

СПРАВА НАСЛІДСТВА НА РУМУНСЬКІМ ПРЕСТОЛІ У ПАРЛЯМЕНТІ.

РЕҐЕНЦІЯ НЕБАЖАНА НАРОДОМ.

БУКАРЕШТ, 25. липня. — Сегодня відбулось тут перше засідання нововибраного румунського парляменту, в ціли проголошення нової Реґенції, що має рядити в імени малолітнього короля Мигая (Михайла).

В згаданім документі, який підчас читання оплескувала ліберальна партія, що має більшість у нововибранім парляменті, зазначується, що рішення двох членів Реґенції, у всіх державних справах, без згляду на те якби були вони важні, є законні і рішаючі.

Премієра Братіяно повитала переважаюча більшість парляменту голосними оплесками. Премієр на початку своєї промови згадав з признанням про помершого короля Фердинанда, а коли спімнув про нового короля Мигая, оплескам не було кінця. Він сказав, що теперішня ґенерація не може ще оцінити належито заслуг помершого короля, творця Великої Румунії, що був наслідником короля Карла, який був основателем румунської монархії. Король Карло, сказав Братіяно, був основником нашої народної династії, Фердинанд сконсолідував її, а король Мигай скріпить і зединить її. — „Король Мигай, є без сумніву, правителем Румунії, і над сим не може бути ніякої дискусії, ані се не може бути змінене". Відповідею на слова Братіяна були поновні оплески на лавках правительственої партії.

По Братіяні промовляв провідник народно-селянської партії, а заразом і провідник опозиції в румунськім парляменті, Юлія Маню. На початку своєї промови заявив він, що новий парлямент вибрано нелеґально, серед великих надужить і зажадав по тій причині його розвязання та розписання нових виборів. Маню ствердив, що народно-селянська партія є переконана, що в Румунії існує справедливість, свобода і законність і тому ся партія не може ідентифікувати себе з нерозважними вчинками і нелеґальними кроками усіх попередних правительств. Ціле життя Румунії є затроєне і одиноким способом гідно святкувати память помершого короля, є створити рівні права для усіх Румунів. Народно - селянська партія, заявив Маню, мусить признати конечність існовання Реґенції в Румунії, однак вона мусить зазначити факт, що теперішна управа державою не є висказом свобідної волі народа.

В часі своєї промови Братіяно ніразу не згадав імени короля Мигая. Його промова зробила глубоке враження, позаяк з неї можна догадуватись, що піднесеться справу законности Реґенції, а тимсамим і справу наслідства престола.

На промову провідника опозиції, Маню, відповів премієр Братіяно, стверджуючи, в противенстві до висказів Маню, що теперішна законодатна палата є дійсним висказом волі народа.

Пополудни відбулося засідання румунського сенату, на якім промовляв знова премієр Братіяно і провідник опозиції у сенаті та заразом провідник народно-селянської партії.

БУРЛИВЕ ЗАСІДАННЯ ЧЕХО-СЛОВАЦЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

При обговорюванню проєкту про зміну адміністрації прийшло в чехословацькому парляменті до бурливої демонстрації. Коли до голосу прийшов посол Крамарж, комуністи, німецькі соціялісти та націоналісти вчинили страшний крик та гамір. — Через це Крамарж, не маючи змоги виголосити своєї промови, диктував її парляментарним стеноґрафам. Та крики опозиційних послів не втихали, а вкінці довели таки до бійки. Щойно коли до голосу прийшов один з опозиційних послів, настав спокій у парляментарній салі.

АНАЛЬФАБЕТИЗМ У ПОЛЬЩІ.

„Епока" на підставі цифр стверджує, що в Польщі панує такий анальфабетизм, якого не знають европейські держави. В Польщі є близько 5,500.-000 дітей у шкільному віці від 7 і 14. В 1924 році ходило до школи поверх три міліони дітей. В нижчих клясах ґімназій училося 50.000 дітей. Таким чином, у Польщі два міліони дітей не ходить до школи. Останні два роки — пише „Епока" — не принесли ніякої поправи в цьому напрямі.

ГАРНИЙ ЕКСПОРТ З ПОЛЬЩІ.

На міжнароднім конґресі для боротьби з торговлею живим товаром у Лондоні стверджено, що з Польщі вивозять до Південної Америки аж 86 процент живого товару (цебто бідних дівчав до публичних домів).

САМОГУБСТВО ҐІМНАЗІЙНОГО ПРОФЕСОРА.

В місті Холмі застрілився в будинку польської ґімназії професор цьогож заведення Костшановскі. Після промови, яку він сам ще виголосив на закінчення шкільного року, вийшов до пустої салі і вистрілом з револьвера позбавив себе життя. Причина самогубства невідома.

БУЗЬКО У ВІДНІ.

Економічна скрута австрійської столиці доводить до дивних наслідків, небачених перед війною. Тому, що віденські обіднілі кляси приневолені працювати без упину, статистика підкреслює ось-яке явище: у 393 випадках річно матері родять на вулиці або в іншім прилюднім місці. Вагітні жінки не в силі ждати на злоги спокійно дома або в шпиталі і працюють до станього критичного моменту, так, що лікарська поміч приходить часто за пізно.

ПАРИЖ ОСТЕРІГАЄ СОВІТИ

ГРОЗИТЬ ЗІРВАННЄМ ДИПЛЬОМАТИЧНИХ ЗНОСИН.

ПАРИЖ, 25. липня. — Послідні події дають до пізнання, що дипльоматичні зносини між Францією а Совітською Росією у послідних 72 годинах сильно заострились.

Два дні тому приняв премієр Поанкаре совітського амбасадора у Франції, М. Раковського. Пізніше показалось, що підчас того приняття обговорювано справу сплати російських довгів, затягнених ще за царських часів. В часі сеї конференції премієр Поанкаре в острих словах заявився проти присутности у Франції російських аґітаторів світової революції, так, що Раковський чувся приневолений залишити усе і безпроволочно виїхати до Москви, щоби обговорити сю справу з совітським міністром заграничних справ і иншими совітськими комісарами. Раковський прибув саме до Берліна, звідки виїзджає сейчас до Москви, де має прибути в середу рано.

Француський амбасадор в Москві Сербет, на телеґрафічне припоручення премієра Поанкаре, переговорював з міністром заграничних справ Чічеріном. Він заявив йому, що коли Росія не відкличе сейчас своїх аґітаторів Третього Інтернаціоналу, яких завданнєм є перемінити Францію у комуністичну республику, Франція буде примушена зірвати дипльоматичні зносини з Совітською Республикою.

Показується дальше, що незвичайно острі судові засуди, видані сьогодня на 8 комуністів, що були платними російськими шпіоками, почавши від 1924 року, вказують на те, що Франція рішила безцеремонно положити край російським інтриґам.

З винятком двох або трех, майже усі комуністичні провідники у Франції находяться вже під ключем, де полишаться через довший час. Вісьмох комуністів, про яких засудження згадалисьмо висше, вислано з Москви, щоби розвідали про військові і морські тайни Франції. З засуджених згадати належить Кремета, члена паризької Муніципальної Ради і його секретаря, яких позаочно засуджено на 5 літ вязниці і 5000 франків гривни і позбавлено всіх горожанських прав на протяг 5 літ. Сю пару засуджено як головних провідників шпіонів, що оперували у Марсилії, Сейнт Назар і инших портах. М. Ґродніцький, литовський студент, зістав засуджений на 5 років вязниці і 5000 франків гривни. Був се молодий елеґант, що обертався серед аристократичних кругів. Менетріе і Бернштайн одержали по три літа вязниці і 2000 франків гривни та зістали позбавлені усіх горожанських прав, на протяг 5 літ. Депуллі і Провест, що мали поширювати тайні інформації, одержали 2 роки вязниці, 2000 франків кари і позбавлення горожанських прав на протяг 5 літ. М. Серджен одержав 16 місяців вязниці, 1000 франків грошевої кари і позбавлення на 5 літ горожанських прав. Коли сі засуди прочитано у суді, присутні тамже комуністи кинулись цілувати засуджених товаришів та підносили оклики „нехай живе комунізм", так, що треба було опорожнити з них салю.

ПОХОРОНИ КОРОЛЯ ФЕРДИНАНДА.

БУКАРЕШТ, Румунія, 25. липня. — Нині відбулись похорони румунського короля Фердинанда у біло-мармуровій монастирській церкві, в Кортіс де Арджес, де поховано також першого румунського короля, Карла, стрийка покійного Фердинанда.

Похорони короля відбулись незвичайно торжественно, а серед тисячі вінків, які зложено на королівськім гробі, особливу увагу звертали на себе вінок з фіялок, зібраних власноручно королевою Марією і подушка з білих рож, зложена на гробівци від принца Карла, бувшого наслідника престола, перебуваючого в Парижі. В похороні взяли уділ делеґації з 12,000 міст і місточок Великої Румунії, тисячі священників з епископами і митрополитами.

Домовину короля зі стації Корті де Арджес до монастиря несли ґенерали. По обрядах похоронних не спущено домовини до приготованого гробу, позаяк в поспіху забуто потрібні до сього линви. Сей епізод викликав пригноблююче враження серед присутної королівської родини.

Заки замкнено і запечатано домовину, принцесна Олена піднесла до гори свого сина 6 літного короля, Михайла, і він обняв в послідне свого діда. Опісля попращались в той самий спосіб з королем його зять, югославянський король Олександер; другий його зять бувший грецький король Юрій, принц Гогенцоллерн Сіґмаринґен, брат помершого короля і члени реґенції. Коли королівська родина виходила з монастирської церкви, шестилітний король Михайло закликав: „Чи вони лишать тут дідуня самого? Чи не мігби я остати при нім?"

ПРИНЦ ВАЛІЙСЬКИЙ В ДОРОЗІ ДО КАНАДИ.

ЛОНДОН, 25. липня. — Валійський принц Едвард, наслідник британського престола, що вибрався разом зі своїм братом Юрієм і премієром Болдвином до Канади на обхід її діямантового ювилею, на кораблі Австралія, переводить час незвичайно весело і свобідно, як про се доносять бездротні депеші.

Коли корабель перепливав канал, принц Едвард зійшов на міжпоклад і розмовляв з еміґрантами, що їдуть до Канади.

„Я видів цього чоловіка в театрі рухомих образків", сказав оден хлопець до своїх товаришів, коли принц вийшов з міжпокладу.

Принц видав припоручення, щоби його трактовано, як кожного иншого пасажира. Він також обідав в їдальні з иншими пасажирами.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МОСКВА З МАСЛОМ НА ГОЛОВІ ЙДЕ НА СОНЦЕ

Американські ґаезти подали були недавно вістку, що Стендард Ойл Ко., найбільше, майже монопольове нафтове підприємство Америки, зірвало торговельні зносини з большевицьким урядом у Москві. Тепер знова телеґрафують з Москви, що се зірвання викликало в Москві несподівано широкий розголос; ґазети, як звичайно, настроені до сього урядом, дають сій справі більше як половину першої сторони: є там про сю справу всякі можливі телеґрами, історії, передові редакційні статті, розмови з провідниками большевицького уряду.

Всі вони мають на цілі доказати одно: всі держави світа даються поводити нафтовим підприємцям та борються за посідання нафтових теренів. Боротьба за нафту се головна основа імперіялізму великих держав. Через те й імперіялізм нині се звичайно нафтовий імперіялізм. Жертвою сього імперіялізму Америки паде тепер Росія, коли американські нафтові королі не хочуть з нею мати торговельних зносин.

Треба признати, що в словах большевицької преси є богато правди. Нафта стала справді найсмачнійшим куском для імперіялістів. Справді, за неї інтриґують, заключують межидержавні умови, зброяться і за неї виповідають війни. До фактів, наведених большевицькою пресою, можна додати приміром факт, що Польща йшла добувати Галичину головно на те, аби захопити для себе бориславську нафту.

Большевицька преса написала правду, але тільки частинну правду. Якби большевики були справдішними противниками імперіялізму, то вони булиби написали не лишень, що Англія робила за Кавказом інтервенцію за свої нафтові інтереси, але вони булиби написали, що Москва робила нібито пролетарську інтервенцію за Кавказом та загарбувала самостійні національні републики Грузії, Азербайжану та Вірменії головно тому, бо там за Кавказом, на землях, добутих колись царськими імперіялістами, лежали богаті нафтові терени. Значить, не тільки Англія та Америка веде політику нафтового імперіялізму, але й большевицька Москва. Америка й Англія в своїй імперіялістичній політиці за нафту не вживають ніколи ні кличів інтернаціоналізму, рівноправности народів, пролетарсько-селянської диктатури. Сі кличі для захоплювання чужих країв уживала Москва, яка мимо своїх комуністичних кличів пересякла наскрізь московським шовінізмом російських царів та не хоче зі своїх хижацьких рук пустити нічого, що царі колись по розбишацьки загарбали.

Др. Остап Грицай.

З НАШОЇ ТВОРЧОСТИ

Ол. Бабій: „Гуцульський курінь". Поема. — Накладом „Ґрупи Української Національної Молоді". Прага 1927. 8°, ст. 154.

Український поет нашої доби, що кладе собі метою оспівати в широкім епічнім творі визвольні змагання нашого народу в бурунах світової війни, стрічається з дуже тяжким завданням. Тіж наші визвольні змагання — це нині ще ніяке минуле, ніякий завершений історичний процес, ніяка, сказатиб, органічна цілість, яка давалаб змогу поетові дивитися на неї з необхідної, вповні критичної відсталі та обхопити її у всіх глибинах її еволюційного та життетворчого змісту. Лінія наших визвольних змагань простягається ще крівавими фронтами трохи не у всіх середовищах України, вона хитається і заломлюється ще завжди таксамо, як хиталася і заломлювалася тому десять років, і оскільки наш поет не схоче обмежитися тільки на деякі lucida intervalia тої боротьби за безталанну Україну, то він скрізь стрічається з бурхливим хаосом. Наша визвольна боротьба не була й не є самостійним почином усього народу, який з непереможністю дикої стихії виходивби з його найглибших глибів та з силою необчислимого розмаху обхоплювавби нараз усі його верстви, шари й маси з несхитним напрямом до одної мети, одної цілі й одного подвигу. Вона не мала одного провідника, за яким стоявби весь Нарід і добачуваваби в ньому згідно одинокого виразника своїх визвольних змагань. І немає в неї досі того одного осередка, тої світлосяйної вершини оконечної перемоги або маєстатичного своїм траґізмом розвалу, де бачиться велитенський здвиг усіх сил народу або в його маратонськім тріюмфі або картаґінською руїною в пожежах усенародньої погуби. Словом — дотеперішній овид нашої визвольної боротьби не має тої драматичної, характерністю народу обусловленої одноцільности, яка все і всюди є першою умовиною великолінійного поетичного сюжету. Можеж тому полтавська трагедія стала колись таким улюбленим сюжетом для поетів усеї Европи, що вона така чудово одноцільна. Може тому Шевченко вибрав саме гайдамацьку війну сюжетом своєї героїки, може тому Леся Українка спинилася радше над визвольною боротьбою шотляндського героя Брюса, ніж над тою Хмельниччиною, яка скінчилася оконечно Переяславом. І може саме тому всі дотеперішні спроби наших сучасних поетів дати геройсько-епічний малюнок нашої нової визвольної боротьби, помітні й цінні більш поодинокими — здебільша ліричними — картинами, ніж справжньою монументальністю епічного циловиду. Те дасться сказати передовсім про твір В. Пачовського „Марко Проклятий", своєю концепцією і розміром може найповажніше подуману річ в нашій области досі, а в цілости і про ту найновішу спробу епічної героіки на тлі української визвольної боротьби в останній добі, яку дав один з наших наймолодших поетів, Олесь Бабій, у своїй довшій поемі „Гуцульський Курінь".

Та помимо всіх своїх, не так в таланті автора, як радше в сюжеті самім угрунтованих недостач, твір Бабія — на мою думку — річ дуже вартісна й гідна уваги кожного українського читача.

Треба сказати передовсім, що в дотеперішній творчости нашого молодого поета ця поема визначує значний розвиток, знову в дуже відрадній протилежности до ліричного типу в Галичині передвоєнної доби, який і трицять років потрафив усе на одну й ту саму нуту співати про свої осінні смутки, а щойно нині розвинувся настільки, що обмірковує хитрі казки-статті для Пілсудского „України". Сила поетичної індивідуальности Бабія поки-що в її тонкій, ліричній чутливости, з усею її творчою імпульсивністю та нахилом до настроєвого, хоч иноді дуже глибокого, моменту. З того в Бабія майже скрізь ярко патетичне захоплення афектом хвилі, ріжноманітна, значить ще не трівко закріплена ідейна лінія, хиткість архітектоніки та індивідуальної характеристики, а передовсім надмірна перевага реторичного елементу над чисто конструктивним і епічноописовим. В індивідуальности Бабія не зазначується ще як слід та володарська суверенність поета, яка дає йому повну внутрішню незалежність від сюжету, і навпаки — не дає сюжетови панувати над поетом. Артист Бабій далеко не такий розвинений, як його поетичний талант. Тому „Гуцульський Курінь" — таксамо, як і дійсність його історичного овиду — не виявляє строгої гармонії цілости по лінії геройської драматики. Недостає тут передовсім глибшого малюнку революційної стихії в народніх масах. Демонізму шалу того невольника, що після вікової неволі рве зубами пута і з могутністю бурунів двигається на свойого ката, не почуваєвься в нашій поемі ніде (нпр. „Підмога з сел" слабе). Хотілосяб сказати, що до того молода рука нашого поета ще за ніжна. І може тому Бабій зазначує свою поему виразно як пісню про гуцульський курінь, тобто як своєрідний епізод, обмежений на такуто і таку частинку розвойованого народа, хоч в дійсности історія Гуцульського Куріня в Бабія звязана тісно майже з усіми видатнішими моментами даної боєвої епохи (Львів—Збруч—Київ—Петлюра—повстанє — чотирокутник смерти і розвал), і тому підхід поета до свойого сюжету повинен бути далеко глибший. З цього погляду можнаб сказати, що тут Пачовський і Бабій репрезентують два екстреми. В Пачовського внутрішній овид, тобто ідея визволення народу, панує над світом зовнішніх подій так усевладно, що містицизує їх у щерть і деділі перемінює цілість подій в один ряд тяжко прозорих містичних символів. Затеж в Бабія чисто реалістичний, усе з найбільшим моментом реальної події звязаний і ним інспірований підхід in medias res, відсуває внутрішній овид сюжету тут і там так далеко, що ця поема читається иноді цілими місцями як поетичний воєнний щоденник поета, або як ряд віршованих рефератів з ґуцульсько-курінного фронту. В цьому безперечно значна хиба нашої поеми як епічної героіки. Вона ослаблює вражінне тих місць тут, які справді надихані висшою траґікою в околі визвольних рефлексій (прегарне „Спочинок під Галичем") та визвольних жертв героїв (чудове своїм ліризмом „За Збруч"), відводячи увагу читача від траґізму крівавого внутрішнього овиду надто часто і надто безжурно в сторону ідиліки або й погідної гумористики обозного життя. Читач так і почуває, що поет закохався у своїх Ґуцуликів. Він бажавби змалювати нам усе їх геройство, кожний їх крок, кожну дрібничку з їх життя на „війні" як щось незвичайно дороге, цікаве і симпатичне для всіх. Він не хоче пропустити нічого й менше важного або й зовсім дрібничкового, не розбираючи гаразд небезпеки такого мінятюризовання малюнку для цілости. Правда, Бабій почуває сам, що такі сцени і сценки моглиб явитися декому сумнівними, коли він в однім місці своєї поеми (ст.79) оправдується.

Але воно все таки красше, коли сила таких потрясаючих місць в нашій поемі, як згадані вже мною, тай доволі инших („Нові шляхи, стара мета", „Зневірені") не невтралізується тендітним хабаззєм в роді епізоду з недужим черевом Будза Михайла (стор. 116), або псевдогумористикою вонючих онуч (тор. 85), або хочби дещо ярмарочно невибагливою сценою сотникового весілля („На спочинку"). Такі дрібниці все таки вводять хаос в цілість поеми, якій і без того недостає, як уже зазначено, прозорої архітектоніки, зза чого доволі часто мається вражінне сирого, не передуховленого гаразд матеріялу та неясної перспективи історичного овиду. До того причинюється ще й те, що героєм тут гуцульський курінь як маса, без видатної індивідуалізації поодиноких героїв. В цьому теж хиба нашої поеми, і то — як на епічну поему — дуже велика хиба, бо з тих усіх постатей, які виводить Бабій, ні одна не має гостро зачеркненого власного облича — сотник Чабан, на жаль, теж ні — а прецінь я думаю, що і між нашими героями знайшлисяб свої Льонґінуси, Володийовскі та Заґлоби, колиб наші поети навчилися малювати людину sub specie aeternitatis, в її усіх духових глибинах та в її життєвій красі, а не тільки реєстрували самі імена.

До епічних недостач в нашій поемі треба причислити теж малу скількість оригінальніших описів природи, хоч наша українська природа така чудова! Ось чи не красше було спробувати драматичний малюнок моря, замісць розбавляти читача історією недуги Будза? Так, епічний хист автора не зарисовується стількиж додатно і так переконуючо, як його хист ліричний, якому читач завдячує цілий ряд дуже гарних місць, помітних не тільки вражаючою експресією поетичного — хоч ще дуже патетичного! — слова, але і великим богацтвом ритміки, особливож в незвичайно вдатних варіянтах форм з народніх дум. Слабше і не скрізь дбайливо виходить в нашого поета ритміка. Та в цілости доводиться сказати, що „Гуцульський Курінь" це одна зі справді цінних появ в нашій визвольній поетичній літературі, і треба тільки побажати поетові, щоб великою працею над собою доходив до щораз ширших розмахів свойого таланту.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Уряд Сестрицтва Любов, від. 177, повідомляє своїх членів і члениць, що спеціяльний мітинґ відбудеться дня 30. липня, в суботу вечер о год. 7., в укр. церковній ґалі, 45 Pilgrim St. Справа важна урядова. Кождий місцевий і позамісцевий член й члениця обовязані прибути. Неявившіся заплатять кару 1 дол., а урядник 2 дол. — Стефан Саска, предсідатель; Волод. Рекрут, секретар.

ЧИСЕЛЬНИЙ СТАН „СТШЕЛЬЦА" В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Інспектор „Звйонзку Стшелецкого", Круліковскі Муштет, у розмові з „Дзєннік-ом Львовск-им" представив чисельний стан польської військової організації „Стшелец", відомої опори Пілсудского, так: На просторі цілої Польщі має „Стшелец" 3,300 орґанізаційних клітин. У цих відділах згуртовано поверх 300 тисяч членів. На території Східної Галичини є поверх 400 орґанізаційних одиниць „Стшельца". Ці відділи мають у реєстрі 20 тисяч рядовиків.

Василь Бобрів.

ЗУСТРІЧІ ТА ПОРТРЕТИ

ОТАМАН ЗЕЛЕНИЙ.

Було колись в Україні
Ревіли гармати...
Тарас Шевченко.

Соромно згадувати, а треба. Треба, аби нащадки знали помилки своїх предків та користалися з них. Аби не робили удруге безглуздя, котре може потягти за собою наслідки, які ми бачили й які переносимо на власній шкурі. Та може й для історії здасться те, що я хочу розказати тут.

I.

Було колись на Вкраїні...

Зовсім недавно, наче вчора, а здається таким далеким, наче століття перейшли. І сумно й радісно. Сумно за гарними товаришами, що покинули на завше цей світ, сумно за молодяком нерозумним, але щирим, що ліз, немов на рожен, на московський та польський багнет. Сумно за часом тим гарним, коли надія, мов полумя шалене, заступало на місце здавалося крайньої зневіри.

А радісно, що нас усе таки не перемогли.

Правда, ми, що зачали „бунт рабів" не на степах, не в своїй хаті, але українська справа не загинула, не вмерла, а велитенськими кроками йде лише наперед — і це є наша перемога. Бо ми примусили рахуватися з фактом істнування України й того заперечити ніхто не може і не зможе вже ніколи.

Ми може й попорозуміщали— я не знаю, але у всякім разі поступили далеко наперед. Ми так би мовити виросли й коли тепер оглянешся назад, аж страшно робиться. Як ми не загинули відразу, в перші дні отвертої боротьби з ворогами нашими.

Україна святкувала перемогу. Мов лявина, змітало українське військо московські орди з свого тіла. Немов шакали трусливі бігли московські золотопагонні банди на Дін, де притулилися вовки сіроманці. Здавалося, кінець горю українському. І сіяли козацькі полки степи України як за Хмельницького.

Під гучний дзвін святих церков київських вступало військо у столицю. Не спиняв густий мокрий сніг хвиль українського війська, що невпинно пливло з усіх кінців у многострадальне місто. Встало, воскресло військо козацьке по довгому сні. Маяли корогви та прапори. Грізно дивилися очи Січових Стрільців з під залізних касketів. Весело тремтіли верхи червоні шапок кінних, страшно гримали лафети гармат по брукові київських вулиць. Пишалися старшини на добрих огирях. Серіозні та поважні ступали гармати біля гармат, мовчки, мірно відбиваючи такт крокувала піхота рівними рядами. Це було в Київі.

Бігли Москалі з Чернигівщини, тікали хутко від сірожупанників — боялися помсти за діла лихі. Слобожанщина вітала Балбачана — свого визволителя. Підходили до Одеси козаки, а над усім лунало імя Симона Петлюри.

Велике свято було на землях українських.

II.

Я не знаю, чому Зелений був невдоволений.

Трудно було знати взагалі тоді що небудь.

Було свято, а з ним і хаос безпримірний. Пізніще говорили, що Зелений, ображений тим, що від нього забрали Дніпровську дивізію, рішив помститись на Петлюрі, не розуміючи, що мстився він не на Головному Отаманові, а на Україні, за яку пізніще наклав головою.

Ще боротьба не була скінчена з Москалями та гетьманом, як москалі-комуністи зачали готовитись до окупації України. Й тільки упав гетьман, вони розпочали наступ на наші землі. Я не памятаю дати, але мислю, ніхто не памятає, навіть старшини ґенерального штабу. Боротись з комуністами-москалями можна лише було в рішучий спосіб, піславши відразу богато війська й то ліпшого. Не можна було дозволяти військові, ніби спочивати в Київі. Не можна було панькатись та говорити, а треба було робити. Замісць усього того думали балачками порозумітися з москвинами, забувши попередню науку за Центральної Ради та головнє те, що москалі, як червоні, так і біло-чорні, одним миром мазані й тягли до одного: знов відновити „Єдіную Неділимую".

Селяне ж уважали своїм ворогом лише гетьмана та москалів, що були з ним, комуністів же за ворогів не брали, й тепер покінчивши з гетьманщиною, тікали до дому, забираючи з собою зброю та одяг. Уряд до припинення того нічого не робив та зробити, я думаю, нічого не міг. Ще панували в армії демократичні засади часів Керенського. Ми боялися крови, ми боялися маси. Уже москвини червоні були на Україні. Вже терор до українців гуляв на повну губу, а ми нічого не робили.

Я мешкав тоді в готелі Гладинюка. На одному коритарі зі мною жив брат С. Петлюри Олександер Петлюра. Ми часто бачилися, говорили, ділилися думками. Одного разу, здається на Різдво, пізно, певно після дванацятої до моєї кімнати вступив Олександер. Він був трохи зхвильований. На моє питання, що з ним, він мовчки сів на ліжкові.

— Як справи, Олесь? — я запитався.

— Та як?! От це я тільки що з наради. Ковенко пропонував оголосити терор усім ворогам України.

— Ну?

— Звичайно Симон Васильович з тим не погодився. І добре зробив. Ми ж все таки демократи.

Думаю, що цієї розмови досить, щоби зхарактеризувати ідеольоґічний стан наших проводарів.

Москалі тим часом, хутко посувались до Київа. Військо розбігалося й треба було чекати скорого приходу північних братів. Щеб якось можна було дати раду з тими, що йшли з Московії, як би свої не зачинали підійматися проти своїх же. Маси розбещені, зпочатку, великою війною та революцією, пізніще повстанням проти гетьмана вже не могли спинитися. Росла та ширилась анархія. Керувати великим простором від Збруча до Дону не вистарчало відповідних людей, старшин було мало, ворогів в середині сила — все це утворювало сприятливу атмосферу всіляким отаманчукам, охочим до легкої наживи. Такі ватажки робили насильства та грабунки іменем української армії та Головного Отамана. Вже Полтава впала, коли й Зелений пішов проти влади й смішно стає тепер чути від когось, що Зелений був герой. **Ніколи він ним не був і бути не міг. Він був бандитом, як Махно, Семесенко, Янгол та низка инших, за яких упав Петлюра від руки жидовина.**

Повстання Зеленого було найбільш небезпечним з кількох причин. Перше центр повстання, було Трипілля — пятьдесять верстов від Київа, куди він тепер міг ударитися у першу ліпшу хвилю, не зустрічаючи опору, друге мав майже усю дніпровську дивізію, може в двадцять тисяч багнетів, а третте, з огляду на те, що Дніпро замерз, він міг кожної хвилини злучитися з підходячими до Баришполя москалями.

Ситуація була поважна і тяжка.

Треба конче було цю небезпеку зліквідувати.

III.

В ніч на 20-го січня 1919 року, я одержав наказ прибути до штабу „корпусу". „Корпус" складався з чотирох сотень піхоти та штабу. Перша сотня мала двісті багнетів і решта сотень півтораста. Напрошується, чому? Першою сотнею командував я і поповнення зробив на Кременчуччині, куди я їздив персонально, де мене знали та вірили. Зформувавши певний підстаршинський склад, я брав до чот усіх, не питаючись їхнього минулого. Я переконаний був, що лихого ніхто вчинити не міг — настілько сильні були підстаршинські кадри. В штабі йшла нарада, як ліквідувати виступ Зеленого. Наскілько я ще памятаю, вирішили тілько, що чотири сотні „Особого Ударного Корпусу" відправляється в роспорядження сотника Січового Корпусу Думина. З тим я лишив штаб. Збори були недовгі. На рано ми були на дворі 1-го полку Січових Стрільців. Цілий день 21-го січня ми товклися без ладу в касарнях на Львівській. І в вечері всіх старшин закликано на нараду до сотника Думина. Я підлягав хорунжому Голубу.

З Канівщини родом, людині недалекій, у військовій справі не богато тямлючій, але смілій. Часом це окуплює богато инших хиб.

Ознакомивши докладно про наше завдання, сотник Думин наказав чекати в касарнях до раня, а на рано ми, мовляв погрузимося на авта, щоби несподівано заскочити **Зеленого.**

Зачали прибувати авта. Старі машини торохкотіли до світа — то шофери, щоби не замерзла вода тримали моторі в русі. Десь біля четвертої години пішов сніг. Це було зовсім погано, бо треба було ланцюгів, яких у шоферів не було. Сніг притрусив лише землю, але й цього досить було для утруднення, як що не для унеможливлення нашого руху на машинах.

Я казав про це сотн. Думину.

— Нічого, дурниці — заспокоював він мене.

В 8. годині 21. січня вирушили з піснями на Трипілля, власне на Корчевате. Мої опасіння справдилися уже через години. Деміевської гори узяти машини не могли. Після довгого труду; я на власну руку звелів сотні залишити машини. Голуб зробив з рештою сотень теж саме. Наче гора з плечей злетіла, коли ми певним, твердим кроком хутко підіймалися вгору, лишивши далеко внизу затихаючі машини.

Не знаю, кому ми обовязані винаходом того засобу руху війська, тілько це нас затрималоб майже на добу.

Ночували в Мишеловці. Другий день пройшов без жадних пригод. Ми сунулися глибоким снігом на Креничну — Обухів, маючи з ліва дорогу Віта Лишовська-Козин, якою йшла сотня Лубенського кінного полку. Безперечно, Зелений про наш рух знав і уважно стежив — ми ж про Зеленого нічого не знали, а у селян розпитувати було даремно — вони були по боці Зеленого. Весь відділ складався з куріня Голуба, 1-шої сотні, 3-го полку С. С. під командою четаря Кизили та 4-ої сотні 1-го полку С. С. під командою поручника Білого. Це піхота. Окрім того згадана сотня Лубенців, кінна сот-

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК ЖИВЕТЬСЯ НАШИМ ЛЮДЯМ У БОСНІЇ.

Може дещо цікавого для всіх наших людий найдеться в отсему листі наших людий, живучих в Боснії.

Далеко від Америки і далеко від Рідного Краю Галичини, находиться гористий край Боснія. В тих гористих, колись непрохідних лісах ховали бувало Турки добичу, котру награбували і провадили з нашої рідної України. Боснія була населена рідко сербським народом, котрий мав ріжні напасти від Турків. Жилося тоді Сербам подібно, як колись нашим людям за панщини. Найбільше вже терпіли молоді женщини і дівчата. Сусідні держави Австрія і Росія по великих війнах і трудах відогнали Турків і в році 1877 Австрія взяла в окупацію Боснію. Сербський нарід був освобожденний від турецької неволі.

По окупації почали народи більше заселювати Боснію. Скортіла тоді біда й наших галицьких Українців переселитись до Боснії. Виганяла їх також нужда, брак опалу й пасовиск.

Але не всім судилась одна доля на світі. Вам, дорогі братя, судилась доля на ліпше життя, бо Америка, то не Боснія. Нам в Боснії судилась доля бідувати. Найголовнійша біда, се брак рідної школи, котрої на жаль до нині не маємо. Нарід, позбавлений своєї рідної мови й науки, цілком винародовлюється. Є ту школи сербохорвацькі, але все то не своє, не рідне.

Ми отримали державні ліси на сплату. З тяжкими трудами ми їх скорчували й зробили землю. Але з неї хісна не маємо. Землі гористі й глинковаті, бо великі бурі і зливи, котрі тут панують, забирають з гір оранне і посіви і зносять у великі яри. Через те в Боснії наш галицький брат не може на землі доробитися.

До торговлі ніхто не береться, бо серед поселенців нема просвічених ані жадних професіоналістів. Через те нарід бідний. Ледво можна з родиною вижити.

Щоби згадати за яку просвіту, то не знати кийи й у кого радитися. Хотяй мила своя книжка і можнаби з неї дещо довідатися, та на жаль, нема защо купити. Ми попривозили ріжних книжочок і була вже гарна бібліотека, але війна все то понищила. Вже кільканайцять літ минає, як ми не видимо своєї рідної книжки в наших околицях.

Фабрик тут жадних нема. Наш гріш має дуже низьку ціну проти вашого долара, треба 60 динарів на ваш оден долар. Отже наш зарібник має денно 10 динарів. Отже на ваш долар мусить робити 6 днів. За то він може купити 20 кільограмів кукурузи. З того ви можете собі представити, яке тяжке тут життя. Щоби врвати на яку книжочку, то нема звідки.

Може американські Українці схочуть пожертвувати хоть найменші лепти для освіти братів в Боснії. За всі жертви нехай нам шлють ріжних книжочок, за що будемо дуже вдячні. Нас цікавлять книжочки ріжного змісту, як економічні, політичні, історичні і т. и. Також старі річники, примірники часописий, старі календарі, українські мапи.

Iwan Nebesni,
Kamenica, Prujawor, Bosna, Jugoslavia, Europa.

Січовий Базар у Ню Йорку вислав на адресу Небесного книжок вартости $10.00.

Сурмач.

—o—

ВСЕ ЩЕ РУТЕНСЬКИЙ ЕПИСКОП.

Вже цілий рік наш нарід учить епископа Богачевського, щоби називався Українцім, алеось у Вилкс Баре Таймз Лідер з 12. липня є таки написано, що на конвенції алюмнів інсбруцького університету, що почалася 13. липня, буде Богачевський, греко-рутенський бішоп з Филаделфії.

Парохіянин.

—o—

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ РУХ.

Чи не добре булоби передрукувати в нашій газеті отсю новинку, яка 9. липня сього року появилася була в джанставській (Па.) газеті The Daily Democrat? Ся новинка моглаби бути зужита нашими людьми для поучення їх американських приятелів про силу українського національного руху під московським пановаанням.

RUSSIAN REDS ACT TO HOLD UKRAINE.

Separation Movement Is Growing Within Communist Party.

MOSKOW, U. S. S. R., July 8. — The extent of the separation movement in the Ukraine has resulted in an appeal to the third internationale for vigorous measures to prevent the nationalist element from assuming power. The separationist movement, according to the appeal, is not limited to private merchants within the republic, but is also growing within the Communist party under the leadership of Alexandre Shumsky, commissar of education.

The disclosure of dissensions in the Ukraine section of the Communist party is especially significant in view of the trouble facing the all-Russian communist party in dealing with Leon Trotzky and Gregoire Zinoviev, the minority insurgents. There is also a possible bearing of the Ukraine situation upon the delicate relations between soviet Russia and Poland. The latter is avowedly optimistic regarding the separatist movement in the Ukraine.

The Ukrainians are strongly nationalistic and insist upon the use of their own language in the public offices and the schools. They also insist that the Russian officials in the country be reduced to the lowest minimum.

Н. Н.

НАЙПОПУЛЯРНІША ЖІНКА АВСТРАЛІЇ.

До Франції приїхала цими днями міс Марроней, яку називають „найпопулярнішою жінкою Австралії". Цю назву одержала вона при нагоді одного конкурсу в Сидней, цілю котрого було призбирання фондів, потрібних на будову інституту для боротьби з раком. Міс Марроней зібрала сама на власну руку 138 тисяч фунтів стерлінгів і наслідком того одержала таку назву.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДЕТРОЙТ, МИШ.

Всенародне віче.

Політична гниль, ширена Скоропадщуками, а зокрема монархістичний „здвиг" — рекламований шикагівською гетьм. Січчю та польською пресою Гемтремк і Детройт, викликали серед демократичних груп негодовання. Головно демократична Січ Гемтремк і Детройт, щоб зясувати анормальні — затроєні Скоропадщиною відносини та щоб обговорити нові методи, по котрим малоб піти відроджуючася молоде життя, рішились скликати „Всенародне Віча" та устроїти ряд політичних лекцій і дебат.

Комітет демокр. Січий Гемтремк і Детройт, в порозумінні з іншими місцевими демократичними організаціями скликав на 26. червня, о год. 2-гій пополудни „Всенародне Віча", на яке запросив як головного бесідника д-ра В. Клодницького з Шикаго. Віча мало відбутися в Укр. Хаті, 2240 Грейлінг Евеню. Комітет вічевий богато днів перед 26. червня задаткував галю і все було в порядку. Оповістки про віча розкинено і чимало свідомих громадян у неділю около 1.30 зачало збіратись на віча.

В послідний мент перед самим вічем, заряд галі зірвав умову, щоб в той спосіб не допустити до віча.

Серед зібраної, перед замкненою галею, публики повстало чимале негодовання. Люди думали, що це сталося за впливом місцевого пароха о. Побудського, який має бути гетманцем і, як кажуть, **може прямує до того, щоби проперти гемтраміцької громади, які являються власностю громади, при помочі назарукївських агентів записати на епископа Богачевського.** Те, чого не зумів захопити під епископську контролю о. Курило, має тепер на меті о. Побудський — говорили люди між собою.

Вічевий Комітет, не добившись отворення винайменої на віча галі на Грейлінг, на борзі винаняв галю нар. школи на Норт, де при численній співучасти зібраних Українців віче відбулось. Віче протревало около 4. години. Вічем проводив гром. Гривнак, секретарювали гром. Заблоцький та Головчак.

Окрім місцевих бесідників довшу промову на вічу виголосив др. Клодницький з Шикаго.

У своїй промові насамперед дав др. Клодницький огляд нашого громадського життя в Америці і в старому краю, підкреслюючи докладно наші угруповання політичні та в слід за тим наші політичні орієнтації. На думку прелегента нам не треба боятися діфференціяції в політичному житті, бо як раз діфференціяція означає розвиток, а не як хибно думаєсь, занепад. Др. Клодницький доказує, що наш нарід теперзглядно на протязі минулих кількадесять літ дуже скоро розвивається. Укр. нарід на думку д-ра Клодницького йде до своєї історичної мети — себто до своєї державности, скоршою ходою ніж який небудь інший нарід у світі. — Виводи у наведеному дусі мотивує др. Клодницький в той спосіб, що льогічно аналізує стан нашого народа на протязі минулих 100 літ.

Перед 100 роками, висвітлює др. Клодницький, ми були рабами — кріпаками, якими аристократія торгувала. Наша шляхта — мильно називаний — провідний елемент — опинився при варшавсько-московському жолобі і став погноєм польської і російської культури. Наше духовенство, здавшись на ласку і неласку судьби, не оборонило інтересів свого народа, але з хрестом в руці благословило устрій держав, які поневолювали наш пригнічений нарід.

Мимо такої страшної недолі наш нарід видає із поміж себе велитнів духа і апостолів правди як пр. Шевченка, Драгоманова, Франка і інших, котрі силою свого духа двигають наш нарід на висший щебель історичного розвитку.

Наш нарід відроджується — перероджується з раба, спершу в нарід, а опісля в націю, якої ціхою є ідеольогія своєї держави та безмежне хотіння, навіть з оружжам в руці — осягнути свою державність.

Невдачі нашого народа, головно на протязі минулого десятиліття освітлює др. Клодницький також. Нашу — ту і там незрілість політичну, аналізує прелегент в той спосіб, що наш нарід серед найневідраднійших обставин живучи, на протязі пару десяток років, не міг того придбати, що зробили інші народи за сотки літ.

Др. Клодницький, торкнувшися наших невдач, доказує дальше, що наш національний розвиток гальмує „своя"-„територіяльна українська шляхта", котра намагається ширити єдиновластні ідеали. Як результат єдиновластних ідей на протязі останніх літ наводить прелегент поваленння Центральної Ради Скоропадським і то в той мент, як Центральна Рада — устами 3-го і 4-го універсалу проголошує суверенність Української Держави.

Дальшими „золотими добуттками" єдиновластних тенденцій в лихому розумінні слова, є після бесідника, конкордат, розвалення д-ром Назаруком Січи та змагання чорних інтернаціоналів загарбувати під свою контролю народного майна. Свою річеву промову закінчив др. Клодницький апелем до української суспільности, щоб наш нарід не попадав в зневіру, але невсипущою працею йшов все вперед, уповаючи лише на власні сили й витворюючи у своїй душі релігію своєї Державности, бо Україна ніяким пеклом навіть не поборима. Україна народовластна—сильна—незломна — чарівна і вічна... України збагнуть не можна, її не можна ніякою мірою змірить, Україну треба любить — над все любить, в Україну мусим вірить!

Після реферату д-ра Клодницького вивязалася жива дискусія, в якій обговорено біжучі справи. Між иншим обговорювано, по чий стороні мавби стати наш нарід на случай війни між радянським сходом та західною Европою. На думку прелегента кожда орієнтація на чужі сили нездорова— орієнтація-ж на західну Европу — себто на Англію, Францію з Польщею для нашого народа убійча. Антанта ніколи не ішла на зустріч державницьким змаганням нашого народа. В тепершню пору пр. Англійці туманять наших англьофілів і не щиро відносяться до наших справ. Допомагати Англії повстаннями на Вел. Україні нами, ослаблювати радянську Україну, булоб безглуздям. На Рад. Україні наш нарід має виборені вже деякі добутки. Др. Клодницький міркує, що Українці на Рад. Україні мають вже, говорячи образово, около 25% своєї народньої державности. України Радянської на думку д-ра Клодницького валити не треба. Треба натомість критикувати уряд і підчеркувати ріжного роду недомагання, щоб доборотись повних 100% укр. державности. На Україні мусить українська стихія дійти до політичного релятивізму та компромісу між соціяльною і національною проблемою.

Вічевики в піднесеному настрою розійшлися домів, домагаючись, щоб др. Клодницький дав в найблизших днях пару політичних лекцій, що й було др. Клодницьким зроблено.

Звіт про лекції буде поданий пізнійше.

Вічеві секретарі:
Заблоцький, Головчак.

ЩО ТРЕБА УВАЖАТИ ЗА ЛИХВУ?

На основі останнього польського розпорядку в справі лихви не вільно брати більше процентів як 15 на рік. Хто бере більше, допускається лихви і підпадає за це карі. Не може також, очевидно, позивати нікого за незаплачення вищого (як згаданий законний) проценту.

ни С. С. з сотником Борисом, дві батерії гармат та дві кулеметні сотні — сила поважна, але відчувався неспокій та непевність, як я тепер розумію під впливом того панічного настрою, що панував в той час у Київі.

24. січня по виході з Криничної, на середині путі між Києвом та Трипіллям наша стежа донесла, що „ворог" у Обухові. Містечко Обухів — велике село. Людність — кабанички, тобто люде, що займаються свинарством на продаж. Люди заможні й відважні й головний контингент „зеленівської" армії.

Містечко в глибокій долині, з ліва молодий лісок, а в низу верболіз лугом, а далі ліс сосновий, що тягнеться до самого Трипілля.

Тілько що зявилися перші вершники перед Обуховом, як Зелений відкрив вогонь. Нам стало лекше, бо у цьому чулася слабість Зеленого, й недисциплінованість його підлеглих.

Бій тривав до четвертої години пополудні, звичайний, нічим невідмінний від боїв, яких описувано богато. О четвертій годині моя сотня обійшла ліве крило Зеленовців і були б їм непереливки, як би не зачали тікати. І я радий був, що тікали вони, я не переслідував їх, бо знав, що як сила вони нічого не варті. Вже темно ми розташувалися в Обухові.

IV.

Після наради, на другий день, мали рушати на Трипілля, коли прибула делегація від Трипільчан з повиною.

— Ми, — казали делегати — ні в чім неповинні, а Зелений втік на лівий беріг і оборони Трипілля не буде.

Лишалося з тріюмфом вступити в столицю великого бандита.

В цей час ішов суд та розправа. Справа в тім, що зелінівці по звірячому обійшлися з раненим козаком лубенської сотні. Перше ніж забити, видерли очи та покололи багнетами. За це розстріляно трох зеленівців.

Була неділя, коли наш відділ увійшов до Трипілля. Наш вступ не змінив святочного настрою й тілько труна з замордованим козаком свідчила про недавний бій.

А з лівого боку греміли вже московські гармати.

На цьому покінчилося перше геройство Зеленого. Власне перше повстання проти себе самого. За ним менчі ватажки зачали малпувати, бажаючи піджитись.

Я не хочу вгадувати, що штовхнуло його на повстання. Образа, невдоволення чи бажання зробити ліпше Україні. І знати того не хочу, як не хочу чути, що він був патріотом.

Як є такі, що говорять — самі бандити.

Зелений — один з більших руїнників української армії, один з перших зрадників, один з найбільших бандитів, що сіяли анархію щедрою рукою. За ним потяглися менчі. Хоч не годиться ніби говорити так про мертвих, але й инакше не можна. Далі, смерть його від московської кулі не окуплює тих злочинців, що він заподіяв Україні. Навіть рух його пізніще на боці України був шкідливим. Він не був ніколи командіром — лише демагогом, яким керувала маса.

* * *

26. січня 1919 року вертались ми до Київа, щоби встигнути на Фастів, закрити шлях москалям уже на Правобережжу, де другий зрадник Волох, готовив чергову зраду.

Мороз дужчав, тріскотіли віти смутного лісу, тонули ноги в снігу, помішаному з піском дніпровим та глухо тупали стріли на лівому березі у бік Баришполя.

Ню Йорк, 18. І. 1927.

ІНДІЯ Й ІНДІЙЦІ В ПРАВДИВОМУ СВІТЛІ

Загально думають, що індійські факіри незвичайно зручні, що знають Бог зна які чудадива. Чужинні газети пишуть, що індійські „чарівники" знають зробити таку штуку, що магно (індійське листате дерево, родить сочисті овочі величини яйця) виросте до пять хвиль із зерна у зовсім велике дерево. То звичайна видумка. Така штука ніколи ще не вдалася ніодному факірові. Фантазією є теж вістка, що індійські факіри кидають мотуз у воздух і так його зачарують, що він зовсім „затверджіє", що хлопець може лізти по ньому вгору. Не треба мабуть додавати, що і конець тої історії то чиста видумка, а саме, що хлопець зникає у небі!

Видумкою є теж оповідання, начеб на склонах Гімалайських гір жили пустельники, які є в сил завмерти й на сто літ! І місіс Бесант, президентка теософічного товариства все мріяла, що з гімалайських височин зійде новий месія. „Він є в Гімалаях! Я чую його! Він зачав посилати свої послання!" Таке мріє ця стара добродійка. Одинокою причиною, чому такі фантастичні думки мають люди про Гімалаї, є це, що ті гори є найвищі в цілому світі імайже зовсім не розсліджені. Треба знати, що ніде в світі не є люди такі **легковірні**, як в Індії. В міліоновому місті Калькуті люде збігалися тому, що з одної криниці (цистерни) чути було приємний запах. Зараз поширилася чутка, що в тій криниці купалася якась богиня і з тої хвилі вода пахне наче перфума. Пішли справжні походи прочан, щоби віддати честь богині. Вкінці справою занялася поліція, опорожнила криницю і на її дні найшла чимало перфуми. Фабрикація тої перфуми не вдалася була і тому фабрикант виляв її у криницю. Легковірність індійського народу вихісновують ріжні обманці. Привязують, приміром, телячу ногу до корови і показують як якесь чудо. Нарід сходиться і дає гроші власникові „чудотворної" корови. Треба згадати, що Індійці вваажють корову заступницею богів на землі. Коли корова віддає моч, зараз збігаються люде, ловлять моч у долоні і виливають її собі на голову і плечі та груди, наче святу воду. Коровячий гній служить релігійним Індійцям для „очищення з усіх гріхів".

Ріки також є для Індійців святі. Деякі ріки є святіші від інших. Чи душа людини при її „народинах по смерти" залежить від того, щоби її тлінні останки висипати у ріку. Щастя душі на тамтому світі залежить також від того, щоби її син відправляв ріжні обряди. Тому то Індійці заключують шлюб уже дітьми, а батько так дуже хоче мати сина. Чоловік має право прогнати жінку, коли вона не приведе йому на світ сина. Дівчата виходять заміж уже на десятому році життя; на тринацятому вони звичайно є вже матірями. До шпиталю в Калькуті привезено 16-літню дівчину, яка втрете перейшла там небезпечну операцію при народинах дитини. Вона родила діти, хоч її організм не був іще зовсім розвинений для цього. Могамеданські Індійці дають свої дочки на десятому році до відокремленого гарему (жіночого дому). З того дня бачить вона лише мури гарему. Бо як вийде замуж, то це значить, що стіни матірного гарему заміняє за стіни гарему свого чоловіка. Тому то серед індійських жінок поширені дуже недуги, спричинені недостачею сонця і свіжого воздуха. І це діється в краю з тропікальним кліматом, із жарким сонцем! Цей гаремовий звичай поширений не лише між могамеданськими, але також між деякими кастами гіндуїстських Індійців. Тому то на чахотку і Індії нездужають передовсім жінки. На одного сухітничого мущину припадає в Індії пять сухітничих жінок.

Індійці мають касту „на всяке звання", навіть вуличниці-повії належать до одної касти. Кожда така каста має в місті або в селі свою власну дільницю. **Член нижчої касти не має права перейти вулицею дільниці вищої касти.** Навіть у школах дітям нижчих каст не вільно сидіти в клясі. Ці бідні діти мусять вдоволятися тими кількома голосними словами вчителя, які доходять до них крізь відчинені двері.

На біржі в Бомбею приключився такий випадок. Якийсь чоловік упав наслідком сонічного удару і просив води. Але що він був членом нижчої касти, ніхто не прийшов ратувати його. Зібралося довкола нього богато цікавих. Вкінці якийсь „вільнодумець" приніс йому склянку води, але при цьому станув як міг найдальше від того нещасливого, підніс склянку як міг найвище і так лив нещасливому воду в уста. Так забезпечився перед загальною погордою, на яку напевно був би наразився, колиб був доторкнувся людини з нижчої касти. Товпа вважала такий поступок зовсім оправданим.

Членам релігії „джайна" заборонено їсти якенебудь звіря. Тому ніякий „джайнець" не буде пити нефільтрованої води, щоби припадково не випив якого хрущика чи комашку. Один „джайнець" мандрував пустинею, а як прийшов на місце призначення, не міг дістати певної води. Просто вмирав із спраги, та волів радше вмерти, ніж „прогрішитися" і випити непереварену воду. Східні „джайці" носять на устах сітку, щоби були певними, що не проковтнуть мухи.

Чужинці уявляють собі, що Індія то дуже богата країна. В дійсности Індія **дуже вбогий край** і від непамятних часів не був інакший. Думка, начеб Індія була країною казочно богатою, зродилась з того, що тубильці-князі (магараджі) мають величезні маєтки. Одначе ці маєтки видушують вони з численного вбогого населення. (Передня Індія має 350 міліонів мешканців!) Богацтво магарадж таксамо не є доказом богацтва Індії, як перед французькою революцією не могла бути доказом богацтва Франції виставність версальського королівського двору. Велику пропасть, яка є між індійськими князями і народом, можна пізнати з отсього приміру. В палаті одного з найбогатших магараджів запроваджувано електричне освітлення. Англійський інжинір, що запроваджував інсталяцію, сказав магараджі, що за малі гроші може освітити електрично також і улицю в місті. „Що? — сказав переляканий магараджа — мої піддані і я мали би мати тесаме світло? Ніколи в світі!" І тому то палата магараджі пишно освітлена, а простолюддя жиє в темряві. Пророчисте порівнання Індії!

РЕПРЕСІЇ ПРОТИ ГАЛИЧАН В УСРР.

(Вимки з приватного листа).

Останніми днями згадували ми про нову хвилю репресій проти Галичан, що залила останніми часами всю територію УСРР. Причини цих нових репресій важко дошукатися. Репресій докоює, очевидно, чека, що зветься тепер Державним Політичним Управлінням. З листа довідуємося, що переслідування звернені не тільки проти безпартійних уроженців Галичини, але й проти партійних, а не тих, що посідали в Раднаркомі та у Виконкомах усяких центральних установ, а проти тих рядових чорних робітників, розкинених по всій Україні, по найдальших її закутинах. Виходить, що всіх їх уважають там органи червоної політичної жандармерії небезпечними націоналістами. Далі не можуть вони ніяк зтравити того, що Галичани своєю працею та щирим національним почуттям зєднали для себе всеціло симпатії місцевого населення, а в певній мірі селянства. Тому й рішили депісти позбутися їх легким способом а саме: дорогою адміністравних висилок поза межі України, переважно в далекий Сибір.

Автор листа, яким користуємося, є сільським інтелігентним парубком, що виїхав на Україну ще перед пяти літами, а перед тижнем звідти вернув. Його поміщення безпосередні, щиро передані і тому заслугують на повне довіря. Він пише між іншим ось що:

„Ще 28-го травня с. р. всі Галичани та Волиняки, що прибули на Україну по 24 році, навіть члени партії, дістали повідомлення з ДПУ такого змісту: „Такому і такому. На основі нашої постанови, Ви повинні на протязі одного тижня явитися в ДПУ в ціли вибрання Вами нового місця жительства, куди ви повинні відїхати не пізніше як 20. червня ц. р. Начальник ДПУ (підпис). Уповноважений по ескретним справам (підпис)". — По 1924 р. прибуло дуже богато Галичан. Всіх їх виселяють поза межі України, а саме: в найглухіші губернії Сибіру, а в найліпшому випадку у віддалені околиці европейської Росії. Цей політичний маневр ДПУ викликав серед місцевого населення велике обурення. Є тут люди, що подружилися, мають дітей. Жінку та дітей депісти оставляють, а чоловіків висилають. А буває й навпаки, коли жінками є Галичанки, а мужами тамошні".

Далі змальовує автор листа теперішні відносини серед населення та його настрої. Цінніші місця з тої частини листа теж наведемо, бо вони виявляють у деякій мірі причини теперішньої рецедиви репресій проти Галичан.

„Самі большевики — говориться далі в листі — трублять, що вони противники війни. І це правда, але з тим застереженням, що не тому вони противники війни, що не хочуть воювати, але тому, що хоч і хочуть та не можуть запускатися в ніяку воєнну авантуру. А не можуть з тої простої причини, що внутрішні настрої тому не сприяють. Селянство обурене на комуністів. Чорні шари робітників страшенно бідують і не криються зі своїм невдоволенням. Гуляють тільки комуністи і то не Українці, а Жиди і Москалі, родовиті Москалі з московських губерній. На відповідальних посадах виключно Жиди, а на робфаках, вищих школах і університетах їх повно. Український студенти майже поголовно ненавидять комуністів, а се всі вони мовчать, бо диктатура ДПУ за необережне проговорення чогонебудь проти диктатури далася їм уже добре в знаки і навчила їх мовчати. На мурах не тільки Київа, Харкова чи Одеси, але й на мурах позменших міст можна часто рано ком вичитати такі написи: „Бий Жидів, спасай Росію". Розлючають їх, очевидно, рані московські контрреволюціонери монархісти. Та ті написи скоро затирають або зривають міліціонери або депісти. Але поминувши такі плякати, треба ствердити, що на Україні нині антисемітизм зріс до нечуваних розмірів. — Вибори до рад відбувалися все в той спосіб, що партійний читав голосно лістy кандидатів і питав: хто против. Коли хто зважився піднести руку, той потім це важко відпокутував. Тому нічого дивного, що при останніх виборах не було спротивів, усі були „за", тобто мовчали. При останніх виборах були випадки, де інший комуніст предкладав другу лісту. Це робили члени опозиції. Та такого скоро в тій місцевости не ставало.

„Відбуваються там дуже часто мітинги та демонстрації. Але їх робиться дуже просто, бо до участи в них змушують комячейки і профспілки. Хто важиться не взяти участи в демонстрації, того викидають з членів профспілки, а тим самим він тратить службу чи працю. А на втрату хліба там тепер йти не легко".

„Клич „геть від Москви" поширений дуже серед усіх верств українського населення. Сільське населення дуже не любить комуністів не тільки через комуну і страшні податки, але й через те, що вони псують молодь. Кличі „геть зі стидом", серед незначної правда частини сільської та міської молоді, на жаль, приймаються. Розводи стали такими масовими, що обурюють навіть комуністів. Одним з наслідків „песячих шлюбів" є цілі хмари безпритульних дітей, що вештаються по вулицях міст, але появляються і по селах. Бандитизм у місті дійшов до того, що роздягають на вулицях навіть у білий день, а по селах посунувся так далеко, що один господар боїться їхати в поле. Звичайно зговорюється кількох господарів, що мають поле у сусідстві та вибираються на спільні роботи цілими валками. Буденними явищами стали також підпали, крадіжі та грабіжницькі вбивства. Ще й нині розстрілюють у ДПУ богато людей, що не думають політично так, як комуністи. Гине богато нашого народу за правду. Саміж комуністи спроневірюють масово громадянський гріш і добро, але їх дуже рідко карають за те смертю, а переносять звичайно до інших округ. А там вони далі „чесні". Орієнтація на англійський страйк і на китайську революцію завела. Наскоки на посольства та вбивство Войкова дало комуністам нову нагоду для улаштування великих мітингів і демонстрацій, а населенно дало новий товчок до думання і політичних комбінацій про те, що „скоро накриють комуністів і постріляють чекістів".

„Ради не мають ніякого значіння. Що прикаже Ц. К. компартії в Москві, те робить Ц. К. у Харкові і те приказує низам. Цікавий такий факт: у Київі був цирк Дурова. Він на виставі показував вибори до ради. Вибирали звірі президію, а на голову її осла, а на секретаря малпу. На зборах треба було ухвалити резолюцію. Голова (осел) встає і каже: приступаємо до вироблення резолюцій. Всі безпартійні вийти. Остається тільки комфракція. І починають звірі вихода. Виходить кінь, виходить собака, виходять всі інші. Як комфракція остали: пять ослів. Публіка привитала це довгими оплесками. За хвилю приїздить ДПУ. Цирк замикає, а директора Дурова арештує".

Ось ті найцікавіші місця з листа людини, що пробула на Україні кілька літ, що побувала по селах і містах, та мала змогу приглянутися всьому, що там твориться. Очевидно, що богато з того, що порушене в листі, нашим читачам відоме, та всеж ми вважали за доцільне передати ще раз те, що підтвердив наочний свідок тамошнього життя. — („Діло").

ШЛЯХ ДО ЗДОРОВЛЯ.

(Про вітаміни).

Хороби і передчасна смерть — то найчастіші гості пролетаря і то гості непрошені, гірші за нахабного ворога.

Тяжка праця, нездорові умовини, в яких та праця відбувається, лиха заплата, якої ледви вистарчить на прохарчування, перевтома, нарешті боротьба за поліпшення свого стану, — все те виснажує організм, причиняється до його занепаду, до слабої відпорности і передчасної смерти.

Одним з найдоцільніших засобів підсилення організму було і є відповідне відживлювання.

Робітник мусить добре і розумно відживлюватися. І це він має робити не лятого, щоби виплекати собі буржуйське брюхо, а для здоровля; не для того, щоб обідатися, а задля того, щоби не бути голодним і ослабленим. Тому-то справу свого відживлення мусять працюючі маси поставити розумно, приміняючи до того знання, яке подає наука про здоровля.

А наука про здоровля в останні часи досягла великих здобутків. Повстає цілий ряд винаходів для боротьби з т. зв. невилічимими хворобами, проти старення, і „занепаду організму (відмолоджування способом д-ра Штайнаха або професора Воронова), лікування електрикою, ріжними промінями і радієм і т. п. Це є такі важні і корисні здобутки, про які ще не так давно навіть і не мріялось людству. Між иншим також натраплено на дуже цікаву річ, і коли над нею робиться щораз більше дослідів, то вона дасть також необлічимі наслідки. Це є відкриття т. зв. вітамінів.

В чім-же справа? А от у чому. Як відомо, людський організм має в своїм складі багато ріжних річей і для його правильного ділання ті річи конче потрібні; при їх затраті мусять поповнюватися. Це відбувається в цей спосіб, що відживлюємо організм, вводячи до його нутра ріжні складники крови. Більш-менш докладно обчислено, скільки і чого має поступати щоденно до людського організму зі стравою цих складників. Найбільше по кількости потребує організм води, білка, товщів і вуглеводів (крохмаль, цукор), а в меншій кількости залізо, фосфор, сірку, хльор, вапняк, соли, ріжні кваси і т. и.

Значить, що може бути простійшого — перейти на штучне харчування і буде, як це кажуть, дешево й здорово. Та показалося, що штучний харч ні до чого. Відживлювані штучним харчем звірята дуже сумлінно їли і — так же сумлінно... здохли. Отже виходить, що в штучній страві чогось ще бракує, а чого — добачити зразу було трудно.

Та трапилося декілька випадків дуже характеристичних. Так напр. у Японії і Китаї споконвіку людність відживляється рижем. Харчувалися ним і були здорові. Але якось зявилася там незнана важка хвороба (по японськи берібері), від якої почали люде вмирати, якби від пошести. Досліди дещо показали. А треба додати, що це сталося якраз тоді, як Японія почала европеїзуватися і доти незнані европейські машини почали лущити риж і так чисто, що не лише здирали лушпину, але й отруби. Тоді запримітили, що хвороба чепляєся якраз тих, що вживали добре чищений риж, а не хапалася тих, що вживали його при домашній перечистці. Коли хворих почали відживлювати тим „зле" дертим рижем, вони повертали до здоровля, а инші ліки нічого не помагали. Звідціля прийшли дослідники до висновку, що в тих отрубах була така речовина, що ділала чудодійно на здоровля.

Досліди над иншими середниками поживи показали, що багато з них мають такі речовини, що коли їх бракує, то організм хворіє, занепадає і гине. Отсі то чудодійні речовини названо вітамінами (віта значить життя).

Наразі знаємо, що їх є кілька відмін. Відріжняються вони по тому, як впливають на життя організму. Їх така мала кількість у харчах, що видобути їх у більшій кількости наразі дуже трудно. Визначають їх латинськими літерами і так і називають: Вітамін А, Вітамін Бе, Вітамін Це і т. д.

Вітамін А або вітамін росту є у всіх товщах, в трані, маслі, жовтку, зеленій ярині, особливо в шпінаку. Недостача тих вітамінів спричинює у дітей слабий ріст і розвиток костей (т. зв. англійську хоробу або рахіт), у старших вразливість на заразливі хвороби, слабість очей і навіть утрату зору. І противно, впроваджування їх в організм спричинює усування тих хвороб.

Вітамін Бе є у дріжджах, у зернах збіжжа в тій оболонці, що покриває зернята, у горосі, в молоці, грибі. Недостаток його викликає запалення нервів, берібері.

Вітамін Це є в овочах — помаранчах, цитрині, помідорах, у молоці. Недостача його викликає скорбут — гниття ясен.

Вітамін Де є ще мало досліджений.

Дальші досліди показують, що вітаміни добре ховаються у свіжому стані; сильне варення або висушення поживи позбавляє їх і пожива затрачує тоді свою вартість.

Отже виходить, що задля здоровля і плекання здорового покоління треба звертати пильну увагу на те, як відживлюються люде. Треба перевести повну реформу нашого дотеперішнього способу життя і відживлювання, бо воно не дає нам здорової поживи, лише розпихає желудок.

Тому треба заперестати варення овочів, гуляшів, варення і печення мяса, білого хліба. Свіже молоко, сир, сирі яйце, мясний сік, сирі овочі, чорний хліб з отрубами, мало пiджарені мясо та картопля (але не варена), всяка зеленина — цибулька, чісничок, шпінак, салата, огірки, морква, горошок, біб, масло (а не смалець) — от се є наша робітнича страва. Даруймо делікатеси нашим ворогам!

І. Ванський.

ЖАРТИ.

—o—

Ненасичений.

Він: Ах, найдорожча Олю, лише одного цілунка прошу в тебе, а потім...

Вона: Ну? а потім...?

Він: А потім — іще одного.

Дбайлива гостинниця.

Гість (у залізничій гостинниці): Чому даєте тут такі маленькі порції?

Вейтер: Щоби гості не спізнювалися до поїзду.

—o—

Діти бавляться в „маму й тата". По хвили входить до дітової кімнати господиня й бачить, що малий Івась сидить у сусідній кімнаті і ніби над чимсь пильно працює.

— Щож це? — питається мати, я думала, що ви бавитеся в „тата й маму"?

— Ми таки бавимося так — відповідає маленька Марійка — але ми жиємо хвилево в сепарації.

Повільна отруя.

Коли в Европі почали пити каву, то тодішні лікарі ріжно дивилися на вплив її. Декотрі вважали той напиток просто шкідним. Раз один лікар відвідав Волтера і застав славного французського письменника (з 18-го століття), як з приємністю попивав філіжанку кави. Здивований і згіршений тим лікар, сказав:

— Пане! то ви не знаєте, що кава, це повільна отруя?

— Вірю вам зовсім, — відповів на це Волтер — що кава мусить бути повільною, бо по її вже шістнацять літ.

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити собі:

1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і чітко.
3. — Лиш по одній стороні паперу.
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописях нікого не перехвалювати без дійсної заслуги.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не вчіпати.
8. — Не жадати звороту дописі, якщо дописувателі написав за кілька місяць (коли її дуже потребує, може у себе оставити відпис).
9. — Не посилати „нагляних" дописей і домаганням „сейчас" помістити, бо се звичайно тільки показує, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція се надолужила.
10. — Не присилати до редакції стихів і поезій недоладних щодо форми, або безвартних щодо змісту; а до того я не жадати звороту таких віршів.

Адм. „Свободи".